

аудиторів України, 2005. – 1304 с.

5. Нападовська, Л. В. Внутрішньогосподарський контроль в ринковій економіці [Текст] : монографія / Л. В. Нападовська. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2000. – 450 с.

6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31 березня 1999 р. № 87. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mfii.gov.ua>.

7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 № 318. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mfii.gov.ua>.

8. Пушкар, М. С. Ідеальна система обліку: концепція, архітектура, інформація [Текст] : монографія / М. С. Пушкар, М. Г. Чумаченко. – Тернопіль : Карт-бланш, 2011. – 336 с.

9. Сопко, В.В. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу [Текст] : підручник / В. В. Сопко, В. П. Завгородній. – К. : КНЕУ, 2004. – 411 с.

Бруханський Руслан

д.е.н., доцент, завідувач кафедри

Тернопільський національний економічний університет

м. Тернопіль

СПЕКТР ГЕНЕРУВАННЯ ДЕФІНІЦІЇ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ

Надмірна багатовекторність, а в окремих випадках і полярність поглядів науковців на проблематику концептуального позиціонування стратегічно орієнтованої системи обліку призводить до неможливості ідентифікації основоположних параметрів побудови концепції стратегічного управлінського обліку внаслідок їх «розмивання», що трансформується у неспроможність розробки ефективних моделей імплементації стратегічного управлінського обліку в практику діяльності вітчизняних підприємств.

Існуючі підходи науковців позиціонують різні аспекти стратегічного управлінського обліку як засобу інформаційного супроводу розробки та реалізації стратегій підприємства і системи інформаційного забезпечення прийняття стратегічних управлінських рішень. Їх можна об'єднати у такі групи:

1) стратегічний управлінський облік є системою: - обліку (Р. П. Підлипна, Ю. В. Підлипний); - управлінського обліку (С. Ф. Голов); - інформаційною (Ю. А. Верига, О. В. Карпенко, Н. В. Хоменко); - збору й обробки стратегічної

інформації (В. Ф. Несветаїлов); - забезпечення й аналізу даних управлінського обліку про підприємство (Є. В. Мних, О. М. Кудла, А. О. Семенець); - збору й узагальнення фінансової та нефінансової інформації (А. Ю. Соколов); - збору, реєстрації, обробки, узагальнення та надання даних (Н. С. Таранова); - обґрунтування управлінських рішень (К. Уорд); - забезпечення й аналізу даних обліку (Н. В. Хоменко); - обліку, планування, контролю, аналізу та розрахунку відхилень даних (Є. Н. Токмакова, Б. Г. Маслов); - обліково-аналітичною системою інформаційного забезпечення процесу стратегічного управління (В. В. Лесняк); - обліково-аналітичною (Н. І. Чупахіна); - збору, перетворення, групування і представлення фінансової і нефінансової інформації (І. З. Якупов); - оцінки стратегічних викликів зовнішнього середовища та внутрішнього потенціалу підприємства (І. В. Яркова);

2) стратегічний управлінський облік є елементом вищепідпорядкованої системи, складовою стратегічного обліку, видом обліку (З. В. Удалова); підсистемою управлінського обліку (Р. В. Гришин); складовою обліково-аналітичної системи (А. В. Лазарева); частиною обліково-аналітичного поля і єдиної системи управління (С. П. Суворова, Д. І. Монашева); самостійним напрямом управлінського обліку (В. А. Маняєва); напрямом управлінського обліку (С. І. Крилов, Н. Н. Хахонова, І. В. Панюкова); методом створення змін в управлінських схемах на основі облікових технологій (А. Цуджі);

3) стратегічний управлінський облік забезпечує досягнення певних цілей (інформаційна підтримка прийняття, реалізації та оцінки оперативних і стратегічних рішень (Н. В. Безруков, О. І. Аверіна); інформаційна підтримка управління, що полягає в забезпеченні менеджерів всією інформацією (В. Р. Шевчук); представлення вищому керівництву оцінної інформації про зовнішнє середовище (А. В. Глущенко, Е. Н. Самедова); спрямований на прийняття стратегічних управлінських рішень (С. Ф. Голов); інструментарій, призначений для фіксування інтенсивного використання інформаційних ресурсів (І. Е. Гурр).

Консолідовані групи наукових підходів свідчать, що до розуміння сутності стратегічного управлінського обліку вчені підходять з трьох різних позицій.

Розглядаючи стратегічний управлінський облік у вигляді певної системи, досліджується його змістовне наповнення. Він розглядається як певна множина взаємопов'язаних елементів (технологія обробки облікових даних стратегічного характеру), що взаємодіють із середовищем і мають ознаки цілісної структури. Основна увага вчених у даному випадку приділяється дослідженню найбільш ефективної архітектоніки побудови підсистеми стратегічного управлінського обліку, визначенню етапів і методів обробки інформації.

Позиціонування дослідниками стратегічного управлінського обліку у складі інформаційної системи вищого порядку свідчить про бажання визначити його місце у складі існуючої системи управління підприємством, показати його взаємозв'язок із системами економічного аналізу та контролю і виявити загальну роль у процесі прийняття стратегічних управлінських рішень.

Водночас серед учених відсутня єдність у підходах щодо розуміння того, чи є стратегічний управлінський облік видом, напрямом або методом управлінського обліку, що спричинює проблему відсутності теоретичного обґрунтування методу стратегічного управлінського обліку.

Обґрунтування сутності стратегічного управлінського обліку шляхом встановлення цілей його побудови та функціонального призначення свідчить про використання біхевіористського підходу дослідження явищ шляхом дослідження поведінки користувачів облікової інформації (цілей, дій, стимулів), що надається підсистемою стратегічного управлінського обліку.

У результаті проведеного аналізу існуючих підходів до трактування стратегічного управлінського обліку встановлено, що не всі автори розуміють останній безпосередньо як облікову систему з властивими їй класичними ознаками, що забезпечує вимірювання, моделювання й узагальнення облікової інформації. Окрема група дослідників вкладає в це поняття зміст, подібний до англomовного терміну «management accounting», який є повноцінною системою підтримки прийняття управлінських рішень (облік, аналіз і контроль).

Вважаємо, що стратегічний управлінський облік є функціональним напрямом управлінського обліку, важливою проміжною ланкою між обліковою системою підприємства і системою стратегічного менеджменту, формалізує інформаційні запити стратегічного характеру в систему показників стратегічної управлінської звітності для прийняття відповідних рішень. До складу його предмета доцільно відносити як внутрішнє, так і зовнішнє середовища підприємства. Стратегічний управлінський облік використовує власний методологічний інструментарій для формування та представлення інформації, необхідної для прийняття стратегічних управлінських рішень, і є системою ідентифікації, збору, обробки та представлення інформації у вигляді стратегічної управлінської звітності про ресурси, затрати і результати діяльності підприємства (стратегічної бізнес-одиниці) в певному бізнес-середовищі, що необхідна для цілей стратегічного менеджменту.

Базовими функціями стратегічного управлінського обліку є інформаційне забезпечення та підтримка процесу моніторингу зовнішнього середовища, розробки, реалізації та коригування стратегій підприємства з метою підвищення ефективності діяльності підприємства та забезпечення зворотного зв'язку в системі стратегічного менеджменту; інформаційна підтримка процесу вартісно орієнтованого управління підприємством шляхом використання спеціалізованого методологічного інструментарію (технік, моделей і методів), що дозволяє зберегти наявні стійкі переваги за витратами, а також надання зовнішнім користувачам інформації про фактори генерування та руйнування вартості, фактори витрат і фактори модифікації вартісних ланцюжків.

Результатом функціонування стратегічного управлінського обліку є генерування інформаційного продукту у вигляді стратегічної управлінської звітності, що є сукупністю способів отримання підсумкових відомостей, які

надаються управлінцям для забезпечення функцій стратегічного менеджменту. Підтримка процесу сканування середовища, формулювання, впровадження, оцінювання та контролю стратегії є визначальною рисою, яка відрізняє стратегічний управлінський облік від всіх інших елементів управлінської інформаційної системи.

Теоретико-методологічні основи стратегічного управлінського обліку повинні акумулювати трактування його сутності, виділення й обґрунтування функцій, конкретизацію набору методів і розробки механізму здійснення їх вибору на основі обґрунтованих критеріїв (економічна доцільність, технічно-організаційна відповідність, стратегічна обґрунтованість, відповідність існуючій на підприємстві системі стратегічного менеджменту та ін.), що дозволить створити необхідні передумови для ефективного впровадження стратегічного управлінського обліку в практичну діяльність підприємств.

Бутов Андрій

к.е.н., доцент

Костецький Володимир

к.е.н., доцент

Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль

СТРАТЕГІЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВОГО ОЗДОРОВЛЕННЯ ПІДПРИЄМСТВА

З посиленням економічної, політичної, соціальної нестабільності спостерігається зростання інтересу з боку науковців і практиків до теоретичного обґрунтування можливих шляхів подолання кризових явищ на підприємстві та їх застосування, у тому числі заходів з фінансового оздоровлення діяльності.

Фінансове оздоровлення – це комплекс заходів, спрямованих не тільки на усунення безпосередніх причин виникнення кризи на тій чи іншій стадії життєвого циклу підприємства, а на нейтралізацію чинників, які погіршують фінансово-економічний та господарський стан підприємства, тобто передбачає як санацію, так і сукупні процедури фінансового менеджменту, представляючи собою системні заходи формування ресурсного потенціалу та забезпечення постійної фінансової рівноваги підприємства [3, с. 52].

Процедура фінансового оздоровлення належить до числа найважливіших засобів антикризового управління.

Фінансове оздоровлення і у вузькому і в широкому розумінні передбачає, перш за все, нейтралізацію негативних наслідків, досягнення фінансової